

Література

1. *Галаган О.К.* Види роду *Heracleum* L. у фітобіоті міста Кременця / Галаган О.К., Михалюк І.М. // Актуальні проблеми гуманітарної освіти : збірник наукових праць. — Кременець: РВЦ КОГП ім. Тараса Шевченка. — 2012. — № 8. — С. 161—163.
2. *Манденова И.П.* Кавказские виды рода *Heracleum* / И.П. Манденова. — Тбилиси, 1950. — С. 1—133.
3. *Флора Восточной Европы, род Heracleum L.*, Т. XI / Под. ред. Н.Н. Цвелева — Москва-Санкт-Петербург, 2004. — С. 400—406.

УДК: 58.009

ЛІКАРСЬКІ РОСЛИНИ — НОСІЇ ХІНОНІВ

А. М. Слобода, О. Б. Мацюк

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

E-mail: ksijnja_13@ukr.net

Незважаючи на бурхливий розвиток хімії та зростання кількості нових, досить ефективних, синтетичних лікарських препаратів, лікарські рослини й надалі залишаються одним з основних джерел одержання лікувальних й профілактичних засобів при захворюваннях різних систем людського організму [2].

Перевага рослинних ліків перед синтетичними полягає у тому, що вони є малотоксичними й при тривалому використанні не дають суттєвих побічних явищ, а їх хімічний склад близький до організму людини. Побічна та небажана дія багатьох синтетичних препаратів, їх дефіцит та дороговизна дедалі частіше схиляють стрілки терезів в бік ширшого використання препаратів рослинного походження [1, 2].

Застосування рослин для лікування численних недуг

людини почалося із незапам'ятної давнини. Фітотерапія (лікування рослинами) така ж давня, як і історія людської цивілізації. Ще на світанку своєї історії людина збирала і використовувала для лікування деякі рослини. Знання про них поступово нагромаджувалися і передавалися усно з покоління в покоління.

За останні десятиліття активізувалась діяльність наукових закладів України щодо вивчення та впровадження у лікувальну практику лікарських рослин. Відомими є роботи М.Н. Носаля, О.П. Попова, В.В. Кархута, М.С. Харченка, В.І. Сили, Ф.І. Мамчура та ін. [4].

На сьогодні в світі для профілактики і лікування використовується близько 3000 речовин, суспензій та препаратів 1/3 яких виробляється з лікарської рослинної сировини.

Основними діючими компонентами лікарських рослин є комплекси фармакологічно активних і супутніх речовин, які утворюються в процесах первинного і вторинного синтезу. Ці речовини (переважно вторинного синтезу), надходячи в організм людини, і визначають фізіологічну, власне лікувальну дію рослин на окремі органи та системи і на організм у цілому

Цінними на сьогодні є рослинна сировина, містить хінони. Хінони - це леткі забарвлені кристалічні речовини з різким запахом і високою температурою плавлення. Відкриття хінонів було наслідком досліджень складу і властивостей речовин, виділених із видів роду *Cinchona* L. (*C. calisaya* Wedd., *C. ledgeriana* Moens ex Trimen, *C. officinalis* L., *C. succirubra* Pavon і ін.), кору яких використовували як антималярійний засіб [3].

Хінони досить широко розповсюджені в рослинах. Синтезуються вони також грибами, лишайниками, бурими водоростями [3]. Вони мають антимікробну, антибактеріальну, антифунгальну, антивірусну, протипухлинну активність.

У царстві флори України хінони виявлено у 210 видів вищих рослин, серед яких 80 видів є інвазійними видами. Вони належать до складу 125 родів і 58 родин.

Нами було виокремлено найбільш широко поширених в умовах Західного Поділля лікарських рослин, які є носіями хінонів й проаналізовано їх біологічні та еколого-фітоценотичні особливості, серед яких: деревій звичайний (*Achillea*

millefolium L.), айр, лепеха звичайна (*Acorus calamus L.*), полин гіркий (*Artemisia absinthium L.*), грицики звичайні (*Capsella bursa-pastoris (L.) Medik.*), дуб звичайний (*Quercus robur L.*), спориш звичайний (*Polygonum aviculare L. s. I.*) та інші.

Література

1. *Ахмедов Р. Б.* У рослинах – цілюща сила. З скарбнички народних лікарів. У частинах / Р.Б. Ахмедов. — М.: Вид. «Байт», 1992.
2. *Барнаулов О. Д.* Введение в фитотерапию / О.Д. Барнаулов. — СПб.: Издательство «Лань», 1999. — 160 с.
3. *Лебеда А. П.* Інвентризація флори України (лікарські рослини – носії хінонів) / А. П. Лебеда. — Київ: Академперіодика, 2012. — 88 с.
4. *Носаль М. А.* Лікарські рослини і способи їх застосування в народі / М.А.Носаль, І.М. Носаль. — К.: Електронна книжка, 2013. — 324 с.

УДК 582.715:635.918:58.006

**ІНТРОДУКЦІЯ ВИДІВ РОДИНИ *CRASSULACEAE* J. ST.-HIL
В НАЦІОНАЛЬНОМУ ДЕНДРОЛОГІЧНОМУ ПАРКУ
“СОФІЇВКА” НАН УКРАЇНИ**

О. Г. Усольцева

Національний дендрологічний парк “Софіївка” НАН України
E-mail: usoltseva.og@mail.ru

Останнім часом збереження біорізноманіття рослин має велике значення. Особливо це стосується видів з тропічної та субтропічної рослинних зон з метою їх більш досконалого вивчення, підтримки та збереження в умовах *ex situ*.

Представники родини Crassulaceae J.St.-Hil. – переважно сукуленти. Це трави, чагарники та напівчагарники із соковитими стеблами та м'ясистими листками. Вони поширені, головним чином, у Середземномор'ї, Південній Африці та Мексиці. У